No. 244

BREDASCHE COURANT.

STAAT-, LETTERKUNDIG- EN WETENSCHAPPELIJK NIEUWS-BLAD.

Zaturdag 12 October

FRANKRIJK.

PARIJS, den 9den October.

De ministeriele bladen vermelden heden, dat het gouvernement aan den *Sebastiaan*, op diens verzoek passen naar Napels heeft verleend, en dat hij den 6den dezer van Bourges vertrokken is. Van den legitimistischen kant wil men verzekeren, dat de infant deze reis met goedkeuring en zelfs op het verlangen van don *Carlos* onderneemt, die hem eene zending bij den koning van Napels zou opgedragen hebben; doch van elders wordt herhaald, dat don *Sebastiaan* reeds sedert een geruimen tijd niet meer in de beste verstandhouding met den pretendent stond, en de eerste gelegenheid heeft gebruikt om zich van hem te scheiden.

Het bestuur der politie is thans zeer waakzaam omtrent de spaansche vlugtelingen, daar zij berigten zou ontvangen hebben, dat velen hunner het voornemen hadden om weder naar Spanje terug te keeren, ten einde zich bij *Cabrera* te voegen. Dagelijks komt hier eene estafette van Bourges, met depeches voor den minister van binnenlandsche zaken.

— Thans wordt als zeker vermeld, dat de heer *Decazes* niet naar Madrid zal gaan en dat hij ook niet belast is geweest met eene zending bij het spaansch gouvernement.

— Men verzekert dat de opening der debatten van het tweede proces der beschuldigden wegens den aanslag van mei op den 10den november is bepaald.

— Bij eene ordonnantie omtrent de organisatie der geregelde kavallerie in Afrika, wordt bepaald, dat dezelve bestaan zal uit drie regimenten ligte kavallerie, onder den naam van jagers van Afrika, en uit een korps gendarmerie van vier kompagnien.

— Het *Journal des Débats* geeft, naar het berigt van een konstantinopelschen correspondent, de volgende opgave van de fransche en engelsche zeemagt in den Levant:

Het Engelsch eskader, onder den admiraal *Stopford*, bestaat uit tien linieschepen met 822 stukken geschut, te weten: het admiraalschip de *Prinses Charlotte*, een driedekker van 104 stukken; de *Rodney* en de *Asia* ieder van 92; de *Vengeance*, de *Ganges*, de *Bellerophon*, ieder van 80 stukken; de *Minden*, de *Implacable* de *Powerfull* en de *Penbroke*, ieder van 74 stukken. — Voorts behooren bij het eskader het fregat *Castor* van 36 stukken, vijf korvetten: de *Tyne*, *Caresfort*, *Daphné*, *Didon*, *Hazard*; twee brikken: de *Zebra* en *Faucon*; vier stoombooten: de *Gorgone*, *Hydra*, *Rhadamante*, *Confiance*.

Het Fransch eskader onder den admiraal *Lalande* bestaat uit negen linieschepen en 808 stukken, te weten: de *Jena* van 90 stukken, het vlagschip van den admiraal *Lalande*, de *Montebello* van 120 stukken, het vlagschip van den admiraal *Gasusse*, de *Hercules* van 100 stukken, de *Jupiter*, de *Santi-Petri* en de *Diademe*, ieder van 86 stukken; de *Généreux*, de *Triton* en den *Trident*, ieder van 80 stukken. — voorts de fregatten la *Belle Poule* van 60 en *Ariadne* van 52 stukken, ... de *Bretagne*; drie brikken ...; vijf stoombooten: de *Ekaire*, ..., *Lavoisier* en *Cormoran*.

Volgens de berigtgever wachten de Engelschen nog drie linieschepen: *the Queen*, *Bombay* en *Revenge*; en de Franschen insgelijks drie linieschepen: *l'Océan*, *Suffren* en *Neptune*, van Brest. Te Toulon werden de *Algiers* en *Marengo* uitgerust.

— De voorstelling der wilde dieren van den bekenden beestentemmer *van Amburg* scheen gisteren bijna op eene zeer treurige wijs te zullen eindigen. Op het oogenblik dat *van Amburg* zijn leeuw voor hem had doen nederliggen en op deszelfs rug stond, sprong een daarop gedresseerde hyena hem op de schouders. Deze last scheen den leeuw te zwaar te zijn, althans hij beurde den kop op, omvatte de beenen zijns meesters en zette zijn diep zijne tanden daarin, zoo dat het been weldra geheel bebloed was; *van Amburg* het geen kreet, en behield, althans uitwendig, al zijne koelbloedigheid. Met een slag zijner zweep noodzaakte hij den leeuw zijne vorige houding te hernemen en zette daarop bedaard zijne exercitien voort. Het publiek had dit tooneel echter niet met zooveel bedaardheid aanschouwd. Van alle zijden gingen angstkreeten van de vrouwen op, waarvan velen bewusteloos geraakten; in het parterre werd verlangd dat het scherm viel, doch de voorstelling werd niet te min tot het einde voortgezet.

— Het dagblad *le Réparateur* van Lyon verzekert, dat de bekende schrijfster Mad. *Du Devant*, meer bekend nog onder den naam van *Georges Sand*, die sedert eenigen tijd te Lyon verbleef om zich naar het Zuiden van Frankrijk te begeven, het voornemen had om in een klooster van la Trappe, nabij Acquebelles te gaan. Deze onverwachte stap was het gevolg van veelvuldige gesprekken, die deze zooveel van zich doen spreken hebbende schrijfster, met eenen geestelijke van Parijs gehad had.

— De *Courrier* van Bordeaux heeft thans eene inschrijving geopend voor de slagtoffers van den spaanschen burgeroorlog.

— Uit Madrid heeft men geen nadere tijdingen; die uit Bayonne tot den 6den october houden weinig bijzonders. Zij verzekeren dat onder de constitutionele troepen in de noordelijke provincien de grootste krijgstucht heerscht; dat de officieren veel welwillendheid jegens de karlisten aan den dag leggen; de bevolking was echter minder te vreden, uit hoofde van de oorlogscontributien waarmede men dezelve bezwaarde. Al de militaire stellingen waren zorgvuldig bezet, in de onbeduidendste dorpen was bezetting gelegd. Intusschen had zich in de Amascoas weder eene guerillasbende gevormd, onder de bevelen van zekeren *Oraquieta*, voormaligen bevelhebber van het fort Monera.

— Ter beurze was heden (9 *October*) de fondsnotering 5 pCt. 110,... 3 pCt. 81,60; Nap. r. 102,50; Sp. Ardoin 31½; Passive 6⅝; ... uitg. 14%; Rom. L. 103; de Haitische aandeelen weder van 575 op 525.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT den 8sten October.

Z. M. de keizer van Rusland en Z. K. H. de Grootvorst-troonopvolger zijn den 27sten September van Moskau te St. Petersburg teruggekeerd.

— Vorst *Metternich* bevindt zich welvarende, en zal denkelijk tegen de helft dezer maand de terugreis naar Weenen aannemen. Genoemde staatsman ontvangt schier dagelijks bezoeken van voorname personen; doch, ofschoon de staatkundige aangelegenheden van den dag gewisselijk op genoemd kasteel besproken worden, hebben er geene bijeenkomsten plaats, die naar een Congres gelijken. De behoudende staatkunde strekt steeds tot het verleenen van den meest mogelijken bijstand aan het bewind van koning *Philips*, om rust en ondersch... in Frankrijk te handhaven, en men meent te mogen verwachten, dat, zoodra Spanje geheel zal zijn bevredigd, en op de eene of andere wijs in de latere vorderingen van don *Carlos* zal zijn voorzien, de wettigheid van het bewind van koningin *Isabella* ook nu door de Oostelijke Mogendheden van Europa zal worden erkend.

— Uit Weenen schrijft men van den 2den, dat vorst *Metternich* tegen het eind van de maand aldaar teruggewacht werd. Met zijne komst zou de behandeling der gewigtigste aangelegenheden een nieuw leven bekomen. — De staatsminister graaf *Colowrat* leed aan eene oogziekte; hij zou echter in den loop dezer maand insgelijks te Weenen terugkomen.

— De vorst *Puckler Muskau* is op zijne terugreis van het Oosten en Egypte, te Pesth aangekomen en werd te Weenen verwacht, waar men vermeende dat hij eenen geruimen tijd zou blijven.

— In een berigt van de turksche grenzen wordt geschreven, dat de fransche consul te Belgrado, *Duclos*, terug ontboden en vervangen was door den heer *Kodriga*, die reeds te Semlin was aangekomen. Ook de engelsche consul, overste *Hodges*, zou naar Engeland terug-

keeren. — Als eene bijzonderheid die in de tegenwoordige omstandigheden opmerkelijk kon gezegd worden, werd gemeld dat aan al de gezanten der voornaamste Europesche mogendheden bijzondere ongelukken waren overkomen: de pruissische gezant, graaf *von Königsmark*, had door een val van het paard het sleutelbeen gebroken; ook de engelsche gezant, lord *Ponsonby*, had een val van het paard gedaan, doch met minder ernstige gevolgen; de fransche gezant, admiraal *Roussin*, was door het inzakken eener zoldering van de eerste verdieping naar beneden gestort; de oostenrijksche internuntius *von Sturmer* was door het omslaan van een vaartuig in gevaar geweest van te verdrinken; de russische gezant *von Butenieff*, had door het omslaan van zijn rijtuig een val gedaan en had zich aanmerkelijk bezeerd. Al deze ongeluksgevallen hadden in de jongste weken plaats gehad. — Naar men in deze berigten uit Konstantinopel schrijft, zou *Hafiz*-pacha toch voor een krijgsgerigt te regt staan. — Van de aan den mond der Dardanellen vereenigde scheepsmagt afgezonden vaartuigen, kruisten in de wateren van Rhodus.

ENGELAND.

LONDEN, den 9den October.

De jongste veranderingen in het bestuur leveren der oppositie stof tot vele aanvallen tegen hetzelve. Vooral de benoeming van den heer *Wise*, den bekenden voorstander van het zoogenaamde nationale opvoedingsplan, wordt zeer gelaakt.

— Naar een vertoog in een onzer bladen, vorderen de onderhandelingen te Konstantinopel slechts zeer langzaam.

— Men heeft berigten uit Lissabon tot den 30sten September. Er was eene weinig beteekenende wijziging in het bestuur gebragt. Hetzelve scheen nog altijd bedacht op een of anderen financiëlen maatregel.

Er schijnt eenig misverstand tusschen Spanje en Portugal gerezen te zijn, over het bezit van een klein eiland in de Guadiana.

— Het gerucht gaat, dat de heer *Gaudon*, zoo spoedig hij zulks kan doen, een einde zal maken aan het agentschap van de bank der Vereenigde Staten te Londen, en naar Philadelphia zal terugkeeren.

— Gisteren stonden de 3 pCt. gec. 90¼; Ned. 2½ pCt. 53⅝; 5 pCt. 101½; Sp. *Ardoins* 20 drie achtste. Port. 5 pCt. 36; 3 pCt. 24⅜.

BELGIË.

BRUSSEL, den 10den October.

De *Moniteur* deelt den tekst mede der post-overeenkomst den 5den dezer, tusschen Belgie en de Nederlanden gesloten. Daarin wordt hoofdzakelijk bepaald, dat de frankering tot de grenzen of tot de bestemmingsplaats van den brief kan geschieden, dat de monsters van goederen, gefrankeerd of niet, groote voordeelen zullen genieten; dat de zoogenaamde gerecommandeerde brieven gefrankeerd en dubbel berekend zullen worden, en dat, van weerszijden voor dagbladen en andere gedrukte bladen een en twee cents door de respective postkantoren aan elkander zullen worden vergoed, zoodat de porto van dagbladen twee en die van ander drukwerk vier cents per blad zal bedragen. — Men weet dat deze postconventie den 16den dezer in werking komen en tot het sluiten van een definitief verdrag van kracht wezen zal.

— De Saxen-Coburgsche Prinsen zijn gisteren over den spoorweg naar Antwerpen vertrokken, van waar zij des middags met de stoomboot naar Londen vertrokken zijn.

— Men zegt, dat de heer *Dujardin*, een der leden van de financiële commissie te Utrecht, en thans alhier teruggekomen, zijne betrekking van secretaris-generaal aan het departement van financiën weder aanvaarden, en niet weder naar Utrecht terugkeeren zal. — Een ander lid, de heer *Fallon*, heeft zich naar Namen, in den schoot zijner familie begeven.

— Te Gent hebben de leden der gemengde commissie voor den afloop der wateren in de Vlaanderen in de vorige week hunnen arbeid, in weerwil van de onlusten in die stad, rustig voortgezet. De hollandsche leden zijn weder ten hunnent teruggekeerd.

— Alhoewel Brussel de volmaaktste rust geniet, hebben er in het begin der week echter verontrustende geruchten geloopen, die men wel geloofd, dat slechts door de kwaadwilligheid uitgestrooid zijn, maar die de policie echter genoopt heeft buitengewone maatregelen te nemen. Onder anderen is een deel der troepen van het garnizoen maandag in gereedheid gewest, toen er weder eene zoogenaamde meeting gehouden werd, waarin de bekende Kats het woord voerde, en wel om zich vrij te pleiten dat hij tot de onlusten te Gent zou opgeruid hebben. Deze bijeenkomst is echter rustig afgeloopen.

— Sommige bladen hebben verzekerd dat een der noordsche mogendheden, volgens sommigen de keizer van Rusland, volgens anderen de koning der Nederlanden, de etablissementen van Seraing van den heer *Cockerill* gekocht had; het Handelsblad dezer stad verklaart zulks echter voor geheel ongegrond.

— In weerwil van de daling op verscheidene binnenlandsche graanmarkten, heeft er, volgens de officiele wekelijksche opgaaf van de middenprijs der granen over het geheele rijk, gedurende de eerste week van October, nog eene verhooging plaats gehad van 5 centimes op de tarwe, zijnde de prijs van het hectoliter (de Ned. mud) geweest fr. 24,43, en op de rogge eene verhooging van 27 centimes. Het verbod van den uitvoer van tarwe en tarwemeel blijft dus nog in stand.

— In eene vergadering der reeds vroeger uit het midden der Gentsche katoen-fabrikanten benoemde commissie, den 7den October gehouden, is het bestuur van het genootschap benoemd, dat, tot bevordering van de belangen dier fabrikanten is opgerigt. Dat bestuur bestaat uit vijftien leden, namelijk acht fabrikanten en zeven andere aanzienlijken. Onder de laatsten behooren de heeren *van Hoobrouck de Fiennes* en *Manilius*, leden van de kamer van vertegenwoordigers.

— Uit Aken schrijft men van den 6den October: » De arbeid aan den Rhijnschen spoorweg wordt met den grootsten ijver voortgezet. Men heeft het metselwerk aan den onderaardschen gang (*tunnel*) van Nirm, die op een uur afstands van Aken gegraven is en 2881 voeten lang zal zijn, begonnen. Het vak tusschen dien *tunnel* en de stad zal binnen weinige dagen tot afloop gereed zijn. De wegleiding (*viaduc*) van Burtscheid is mede ver gevorderd en heeft reeds een waarlijk grootsch aanzien. Ook in de nabijheid der Belgische grenzen verflaauwt de arbeid niet. Aan den *tunnel*, dien men daar onder een bosch boort, werken zeer veel lieden; maar men is niet zeker dat zulks op denzelfden voet zal worden voortgezet. De heer *Oppenheim* toch, een Keulsch bankier, die in de spoorweg-maatschappij als vertegenwoordiger van 6,000 aandeelen optreedt en onlangs van Brussel is teruggekeerd, waarheen hij zich begeven had om bij den Belgischen minister voor de openbare werken op het voortzetten van den spoorweg van Luik naar de Pruissische grenzen aan te dringen, heeft zich openlijk laten verluiden, dat vermits Belgie niet meer ijver voor deze zaak aan den dag legde, hij al zijnen invloed zou gebruiken, om de werken, die enkel tot het te gemoet komen van den Belgischen weg strekken, te doen staken. Hij zou, zeide hij, niet gedoogen, dat men reeds thans een kapitaal verbruikte, hetwelk, zoo de wegen elkander niet ontmoeten, geenerlei renten kan opbrengen."

NEDERLANDEN.

BREDA, den 11den October.

Bij Zijner Majesteits besluit van 5 October 1839, N°. 121, is de onderwijzer in de godgeleerdheid, te Leiden, *J. van Dissel*, benoemd tot broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw.

— Uit 's Hage meldt men, dat HH. KK. HH. de Prins *van Oranje* en de Erfprins, den Aartshertog *Maximiliaan von Este* en den Erfprins van Modena, bij dezelver komst te 's Hage dadelijk zijn komen verwelkomen; de Prinsen zijn eerstgemelde dadelijk halde aan Z. M. den Koning gaan aanbieden, en hebben ten hove gedineerd. Des avonds werd de Koninklijken Franschen schouwburg met Hoogstderzelver tegenwoordigheid vereerd, alwaar zich mede bevonden HH. KK. HH. de Erfprins en Erfprinses *van Oranje* en H. K. H. Mevrouw de Prinses *Albert* van Pruissen. Gisteren hebben de gemelde Vorsten, vergezeld van Z. Exc. den Oostenrijkschen minister en van Hoogstderzelver adjudanten, de Koninklijke Bibliotheek en het Koninklijk Kabinet van Penningen bezocht, waar zij zich eenen geruimen tijd opgehouden, en met kennis en belangstelling het merkwaardigste bezigtigd hebben. Des middags is er, ter eere van de beide Vorsten, gala-diner ten hove op het paleis in het Noordeinde geweest, hetwelk bijgewoond werd door de leden van het Koninklijk geslacht, het korps diplomatique, 's Konings ministers en andere aanzienlijke personen.

— Ten einde ook de minvermogende ingezetenen in de gelegenheid te stellen, de Tentoonstelling van Schilderijen enz., thans te 's Hage geopend, te bezigtigen, zal voortaan elken *Vrijdag* de toegang tot dezelve *gratis* worden verleend, van des morgens 10 tot des namiddags ten 3 ure.

— Men verneemt dat de heer *Bosscha*, hoogleeraar aan het Athenæum te Amsterdam, zich tot Z. M. gewend heeft, met verzoek dat het Hoogstdenzelven behage, bij de keuze uit het tweetal door den Akademischen senaat te Utrecht benoemde kandidaten ter vervanging van wijlen den hoogleeraar *van Heusde*, hem in geene aanmerking te nemen.

— Op den 17den dezer zal te Amsterdam het vijf-en-twintig-jarig bestaan van het Nederlandsch Bijbelgenootschap worden gevierd, en bij die gelegenheid tevens in de Nieuwe kerk door den hoogleeraar *G. J. Rooyens* het jaarlijksch verslag worden gedaan van den staat en de verrigtingen van het genootschap.

— De *Utrechtsche Courant* behelst baden het volgende:

» Naar men van wel onderrigte personen verneemt, zou het ontwerp van eenen spoorweg van Haarlem tot Rotterdam over Leiden en 's Gravenhage niet door het Rijk gewaarborgd worden, maar zou er wel een ontwerp op handen zijn, om van Rotterdam een embranchement op Utrecht te rigten; hetzij *aan de zijde van Kralingen*, hetzij *aan het nieuwe werk*. Het schijnt, dat men zich

tot één dezer beide punten zal bepalen in verband met een groot algemeen entrepot en dok, welker constructie mede op het punt staat in een vastgesteld ontwerp bepaald te worden, om bij nadere goedkeuring ten uitvoer gebragt te worden."

— De haringvloot, welke nog van de eerste reis in zee was, en in ongeveer 60 schepen bestond, is dezer dagen binnengekomen. De haring, door dezelve medegebragt, is niet hooger, dan op circa 400 last volle, en 100 last ijle haring, te schatten, welke voor de verzending geschikt is; en daar er in het geheel nu nog slechts p. m. 50 schepen voor de tweede reis in zee zijn, heeft de hoofdcommissie van vereeniging der haringreederij de prijzen onveranderlijk vastgesteld tot 1 Februarij 1840; waarna de geheele voorraad in de eerste hand dadelijk geheel is opgeruimd. De prijzen blijven dus, volle haring per last *f* 300; per $\frac{1}{16}$ *f* 1,70; ijle haring per last *f* 1,90.

— De *Javasche Courant* tot den 12den Junij, hier te lande ontvangen, behelzen geen staatkundig nieuws. Men betreurde op Java zeer het afsterven van den heer *E. A. Fritze*, chef van den geneeskundigen dienst, die in den bloei zijner jaren in Mei overleden was.

OVER VOLKSBESCHAVING EN HET LAGERE SCHOOL-ONDERWIJS.

Het mag wel van onzen tijd gezegd worden, dat wij, hoe vele er ook met eene oppervlakkige beschouwing der zaken zijn tevreden zijn, gaarne de diepte zelve zien peilen, zoo een ander namelijk zich slechts de moeite geeft, om voor ons, gindsche onmetelijke velden der wetenschappen, gindsche onpeilbare diepten van het menschelijke hart van nabij in oogenschouw te nemen, en daarna zijne ontdekkingen op eene gemakkelijke wijze mededeelt. Dan zijn vaak gindsche resultaten de grondslagen geworden, waarop de maatschappij in haar geheel, zoowel als ieder weldenkend individu, naderhand het gebouw zelf optrok.

Onder de mannen die zich in de beschouwing der volksbeschaving in verband tot het schoolonderwijs eenen europeschen naam gemaakt hebben, behoort de heer MOREAU CHRISTOPHE, generaal inspecteur der gevangenissen in *Frankrijk*. Door zijn ambt in staat gesteld, tot de belangrijkste archieven, zoowel van het nog levende als reeds gestorvene geslacht te kunnen komen, heeft hij geene moeite te groot, geen arbeid te zwaar geacht, om tot eenige resultaten te komen, aangaande den wezenlijken toestand en de vordering in letterkundige beschaving der misdadigers, die in onderscheidene tijdvakken de gevangenissen van *Frankrijk* tot hunne verblijfplaats gehad hebben. Hiermede gewapend, treedt hij nu met eene zeer belangrijke aanklagt op, tegen de eenzijdige vorming van het verstand, zooals zij meest op de scholen plaats vindt, waar het hart, zoowel wat deszelfs zedelijke, maar meer nog wat deszelfs godsdienstige zijde aanbelangt, al te jammerlijk verwaarloosd wordt. Uit resultaten, op daadzaken gegrondvest, heeft hij eene statistiek gevormd, beide over de misdadigers zelve en over hunne wetenschappelijke vorming, en met cijfers bewezen, dat in die Provinciën van *Frankrijk*, waar de grootste massa van onderwijs plaats vindt, ook de misdadigheid meestal en zelfs toenemen met de vermeerdering van het onderwijs. Bovendien heeft hij aangetoond, dat men de meer beroemde misdadigers niet onder hen vindt, die tot op eenen zekeren trap op de scholen onderwijs genoten hebben; maar dat ten laatste, de onverbeterlijkste en meest verharde booswicht gemeenlijk onder hen moest gezocht worden, die tot eenen hoogeren trap van wetenschappelijke vorming gekomen zijn. Waarlijk bij dan ook niet ten onregte het onderwijs op zich-zelf meent te moeten beschouwen, als een geducht wapen der onzedelijkheid.

In *Frankrijk* heet het dus niet langer: de zonde komt uit onwetenheid voort; neen! maar de wetenschap, zooals zij nu bestaat, is eene dienaresse en oorzaak geworden van de misdaad.

Men zal de voornaamste bron hiervan moeten zoeken in gindsche onzalige lektuur, waartoe hij al spoedig overgaat, die de volksaard heeft en bij eenigen smaak voor romantische werken verkregen heeft. Immers heeft hij reeds opgemerkt, welke hartstogt zonde er gevonden worden, die daarin niet gekoesterd wordt, die daarin niet ontwikkeld, ja aangevuurd wordt. Wat al deze verslappenden adem, wat zenuwverlammende kracht, waaijen zij, als een tweede Sirokko-wind, over het menschelijk geslacht heen. Wat ontrooven zij een' tijd, terwijl zij den geest, in plaats van hem in een eenvoudig nadenken te laten over materiele belangen, over verdienste en brood, in eene steeds ijlende jagt van eene overspannen verbeeldingskracht overvoeren. Ware de kunst van lezen en schrijven, waren de hoogere wetenschappen slechts daar, om zich te oefenen in al wat wijs en goed ware, dan zouden zij de heerlijkste middelen zijn om de zonde en de misdaad te keer te gaan; nu echter, daar zij aan vele slechts eene oefening geven, om datgene ter hand te nemen, wat alle zaden van zedelijkheid verstikt, wat een schat van tijd ontrooft, wat in droomwerelden doet gelooven, en de wezenlijkheid, dewijl zij arbeid, nadenken en strijd vordert, doet schuwen, — nu gelooven wij, dat de opmerking van den heer MOREAU CHRISTOPHE zich overal bevestigen zal, waar deze romanlektuur alle degelijke werken verdringt. En hoe is het nu in dezen opzigte bij ons gesteld. Beschouwt de boeken naauwkeurig die in een leesgezelschap rondgewandeld hebben, en gij zult antwoord genoeg ontvangen; gij zult, na de rondwandeling, de uiterlijke reinheid en zindelijkheid van elk wetenschappelijk, zedelijk en godsdienstig werk bewonderen moeten, zoo al niet het leesgezelschap tot een eerste artikel zijner grondwet heeft, *geen Godsdienstige werken* te lezen; maar de andere boeken —? de romans, de dolste romans waar liefde en wellust broederlijk in elkander spelen, zoodat men niet weet, hoe men telkens van goeden op slegten bodem overstapt; deze — ja zij dragen de merkmale, dat zij bij het ontbijt, bij de theetafel, bij de lamp gediend hebben, op de wandeling, misschien mede te bed, en, zooals ik weet, zelfs ter kerke gewandeld zijn; zij zijn zoodanig gebruikt, dat zij soms tweemalen vernieuwd moeten worden, eer zij de lange rij hebben rondgewandeld; zoo dat weinige keurige schoone, tot merkmaal van de boeken die zij bij voorkeur leest: *de morsige* zal moeten opgeven, en dat wel in tweeërlei opzigt, zoowel wat het *uitwendige* als wat het *inwendige* betreft; terwijl de reine boeken slechts hier en daar een plaatsje in eene oude bibliotheek, als een van het leesgezelschap stempel tot lezen zullen vinden.

Desgelijks ook onze leesbibliotheken. Altijd zijn de lieve kinderen der fransche school op weg; altijd dwalen de schoone voortbrengselen der romantiek rond, en men kent hen aan hunne smerige ruggen. Een jong boekhandelaar zeide mij onlangs, dat hij het meest in het fransche goed zoude doen, want dat dit, ofschoon het hem tegen de borst was, echter den grootsten aftrek vond!!

Zoude het onderwijs bij ons dus eenige andere resultaten opleveren? Wij gelooven dat de zaak ook hier wel eenige bevestiging vinden zal. Immers toch het bovengezegde over leesgezelschappen, en leesbibliotheken, bewijst als daadzaak genoeg. Een ding mag men echter bij ons wel in aanmerking nemen, daar het misschien onze volksaard gunstig van den franschen onderscheidt, en dat is, dat zich hier bij de mindere standen, zoowel bij Roomschen als Protestanten, tot nog toe bijna alle lektuur bepaalt, bij de boeken, die elke afzonderlijke kerk als hare godsdienstige schriften aanneemt: bij gebedenboeken, meditatien, navolgingen van Christus, catechismussen en den Bijbel zelven.

Wanneer wij dit in aanmerking nemen, dan treft het ons, dan, dat de Heer CHRISTOPHE de eenige oorzaak van dit vreemde verschijnsel in Frankrijk in het gebrek van positief godsdienstig onderwijs zoekt! dat dewijl dit op school ontbreekt, ook de Godsdienst zoo weinig invloed op het menschelijk hart uitoefent. De Godsdienst toch is de geheime band, die hemel en aarde, God en den mensch te zamen hecht, en zij is dan, de onzigtbare magt, die den sterveling op zijn levensreize bewaart.

Een godsdienstig mensch kan struikelen, kan vallen; maar de Godsdienst rigt hem wederom op, want hij zondigde niet met opzet, maar hij dwaalde! Scheidt hemel en aarde van elkander, en de aarde ontmoeten wij standen aan in een bordeel of in een kerker! Als de teugel des Godsdienst verbroken is, dan blijft den mensch niets dan zijne hartstogten, en deze voeren hem tot het eene of tot het andere, vaak door het eene tot het andere.

Uit dit oogpunt mag er dan ook wel een woord gezegd worden, over de inrigting in ons vaderland van algemeene scholen. Misschien is zij een gevolg van de hoodlottige vereeniging van Belgie en Nederland, misschien in hare gevolgen even treurig als deze. Dat de scholen vrij zijn, keuren wij goed. Maar de katholieke schoolonderwijzer moest de vrijheid hebben, de kinderen der armen te onderwijzen in zulke godsdienstige boeken, die hunne eenige lektuur gedurende hun gansche leven blijven, de Protestantsche het regt hebben den Bijbel aan de kinderen tot het hoofdboek ter lezing te geven. Dan had ieder wat zijne behoefte vorderde, terwijl thans beiden een groot gebrek in dezen ondervinden. Nu heeft geen van beiden wat elk gaarne wenschte, niemand kan regt doortasten, ieder heeft iets algemeens. Eene natuurlijke Godsdienst; misschien nog iets meer? Het zal echter niet veel wezen, want men moet de partijen ontzien!

Is dit het werk der vrijheid? O, dat wij ook ons eens dieper onderzochten, even zoo als de heer MOREAU CHRISTOPHE gedaan heeft, dan zouden wij misschien dezelfde waarheid vinden, en deze uit onze gevangenissen op onze scholen leeren toepassen.

178ste KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.

VIJFDE KLASSE.

7de Trekking. Geene.

8ste — N°. 25744, een prijs van *f* 1000; N°. 10879, *f* 30,000; N°. 20568, *f* 5000; N°. 10161, *f* 1000; N°. 14723, een premie van *f* 2000.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (10 *October*) waren genoteerd: Ned. 2½ pCt. 52¾, ⅞; dito 5 pCt. 101 drie zest., ⅛; Kansbill. 25 zeven zest., negen zest.; Am. Syndik. 4½ pCt. 94½, ⅝; dito 3½ pCt. 79⅛; Handelm. 173½, ⅝; O. Indie 5 pCt. 98⅝, negen zestiende, ⅝; Rijn Spoorw. 101¼, ⅞; Ardoins 25 à 25⅝, 27⅝, een zestiende; Passive 8; Fr. uitgest. 8⅞, 9; Rosbels 6 pCt. 68; Mexiko 28½, ¼.

VILLE DE BREDA.

THÉATRE-FRANÇAIS DES PROVINCES.

Les artistes, sous la Direction de Mr. ALEXANDRE, auront l'honneur de donner:

SAMEDI 12. OCTOBRE 1839.

Nº. 7 DE L'ABONNEMENT.

LE SECRET [illegible]

Drame en un acte De Scribe.

DIEU VOUS BÉNISSE!

Comédie-Vaudeville en un acte, par MM. Ancelot et Paul Duport.

LES DEUX MÉNAGES

OU

LES DEUX BANQUIERS.

Pièce en 3 actes, et en prose de MM. Picard, Vafflard et Fulgence.

Mercredi 16, pour le Nº. 8. et dernier de l'Abonnement, et cloture des représentations.

Le Jeu l'amour et du hazard, Comédie en 3 Actes, et en prose du Théatre-Français, par Marivaux; *Renaudin de Caen*, Vaudeville en 2 Actes de MM. Duvert et Lauzanne.

On commencera à 6 heures pour finir à 10 heures.

Les portes resteront ouvertes jusqu'à 11 heures.

MENAGERIE.

STAANDE OP HET

KASTEELPLEIN,

te *BREDA*.

De Ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat op morgen, 12 *October*, des morgens 11 ure, de groote BOA CONSTRICTOR een *Geiten-Bok* zal voorgehouden worden, en des 's middags half vier ure zal PIERRE RICHARD, *Eleve* van den Heer MARTIN, zich op het Tooneel, met de GEDRESSEERDE HYENA, vertoonen; na hetzelve zal den *Olifant* JAK, op het Koord te midden van een Vuurwerk, zijne Exercitien produceren.

Zondag de finale Sluiting.

C. VAN AKEN.

** Men vraagt te *Willemstad*, ten spoedigste, eenen ONDERMEESTER. Adres in persoon, aan den Onderwijzer

A. VAN MEEUWEN.

PUBLIEKE VERKOOPING.

De Notaris DE BOSSON, residerende te *Wouw*, zal, op *Maandag* den 16. October 1839, ten Herberge van MARTIEN UYTDEWILLIGE, te *Wouw*, provisioneel, en op *Woensdag*, den 30. dito, ten Herberge van de Kinderen WILLEM WILLEMS, te *Wouw* voormeld, beide des namiddags ten 4 ure, finaal Verkoopen:

Eene HUIZINGE, SCHUUR, HOVEN-TUIN en ERF, benevens eene LEERLOOIJERIJ, met twee KUIPEN en een KALKPUT, staande en gelegen binnen den Dorpe *Wouw* voormeld, aan de Kerkstraat, groot in Erve 7 Roeden, 89 Ellen, bij het Kadaster bekend Sectie L, Nº. 64 en 65; zijnde hetzelve Huis bijzonder geschikt tot uitoefening van alle Affaires; om in gebruik te worden aanvaard dadelijk bij de voldoening van de Koopsom.

Nadere onderrigting te bekomen ten Kantore van bovengenoemde Notaris.

RACAHOUT DES ARABES.

Seul aliment étranger approuvé par l'Académie Royale de Médecine et les plus célèbres médecins de Paris. Il est le plus convenable pour les personnes faibles, les enfans, les vieillards, les convalescens, etc. 2 florins le flacon.

PATE Pectorale et SIROP Pectoral

de NAFÉ D'ARABIE,

Pour guérir les Rhumes, Catarrhes, et toutes les affections de Poitrine; ces pectoraux adoucissans, ont été reconnus supérieurs aux autres par les professeurs de chimie qui ont reconnu l'absence totale de l'Opium. Le Sirop 1 florin le Flacon, la Pâte 62 Cents ½ la boite.

Dépôt au pharmacie de M. M. A. P. MAASSEN, ph. à *Breda*. Dans la même pharmacie se vend L'EAU du Dr. O'MEARA contre les

MAUX DE DENTS.

Autorisée par ordonnance Royale; elle calme les plus vives douleurs, détruit la carie, évite l'engorgement et les maladies des gencives, la réputation dont elle jouit en France n'est due qu'a son efficacité. 1 florin le Flacon, et la poudre dentifrice pour les soins de la bouche, 62 Cens ½.

** Bij L. E. BOSCH EN ZOON, te *Utrecht*, zijn van de pers gekomen en alom verzonden:

I. **BIJDRAGEN**

TOT DE OUDE LETTEREN DER

NEDERLANDEN,

DOOR L. G. VISSCHER,

Hoogleeraar aan de Hoogeschool te Utrecht.

Nieuwe Uitgave. 1ste en 2de Stuk. à *f* 3,50.

II. **WANORDE.**

EEN WOORD AAN

Mr. *DIRK DONKER CURTIUS.* à *f* 0,25.

III. *Over het onmatig gebruik van* Sterken Drank, *vooral bij het Volk, en de middelen om dit tegen te gaan.* à *f* 0,50.

IV. Het 4de Nommer van het *Nederlandsch Muzikaal Tijdschrift.*

V. *Tijdrekenkundige Tafel voor de GESCHIEDENIS DES VADERLANDS, ten dienste der Scholen*; door A. J. ABBRING. à *f* 0,15.

Bij BROESE & COMP., te *Breda*, is voorhanden:

MUSEUM LITTERAIRE,

COLLECTION DES MEILLEURS OUVRAGES DE LA LITTÉRATURE MODERNE,

à 15 CENTS LE VOLUME.

Sixième série. Un Mariage d'inclination, 2 vol. Les Aventures d'un Renégat, 2 vol. Marie-Ange, 2 vol. Le Village sous les Sables, 2 vol. Un Héritage de Famille, 2 vol.

Septième série. La Femme de 40 ans, 1 vol. Le Château de Pierrefonds, 2 vol. Sambel, 2 vol. La Justice des Hommes, 2 vol. La Famille Nowlan, 3 vol.

Huitième série. Ne Touchez pas à la Reine, 1 vol. La Femme Supérieure, 1 vol. Caïn le Pirate, 2 vol. Les Mémoires du Diable, 4 vol. Japhet à la Recherche d'un Père, 3 vol.

Neuvième série. (1re *série de* 1838). Les Voix Intérieures, 1 vol. La Duchesse de Bourgogne, 1 vol. L'Exilé, 1 vol. Le Vieux Commodore, 2 vol. Cinq Mars, 2 vol. Les Mémoires du Diable, 2 vol. La Sœur du Moucheur, 1 vol.

Dixième série. Chavornay, 2 vol. A la Belle Etoile, 2 vol. Les Mémoires du Diable, 2 vol. Mademoiselle de Marignan, 1 vol. L'Expiation, 1 vol. Le Comte de Nety, 2 vol.

Onzième série. Ardent Troughton, 2 vol. La Chute d'un Ange, 2 vol. Angelica Kauffman, 3 vol. Moustache, 2 vol. Paulina, 1 vol.

Douzième série. Souvenirs d'un Enfant du Peuple, 1,2 vol. Frère et Sœur, 2 vol. Le Chevalier Robert, 2 vol. Le Capitaine Paul, 2 vol. Albertine, 2 vol.

Treizième série. Le Colonel Richmond, 2 vol. Souvenirs d'un Enfant du Peuple, 3,4 vol. Un premier Amour, 1 vol. La Haute Banque, 1 vol. Gerfaut, 2 vol. Les Trois Aveugles, 1 vol. Un Malheur complet, 1 vol.

Quatorzième série (1e *série de* 1839). Le Marchand du Havre, 1 vol. Geneviève, 2 vol. Martin Luther, 3,4 vol. Ruy-Blas, 1 vol. Le Fils du Titien. — Margot, 1 vol. Acté, 2 vol. Le Connétable de Bourbon, 1 vol.

Quinzième série. Gambara, suivi de: Le Curé de Village, 1 vol. Souvenirs d'un Enfant du Peuple, 2 vol. L'Homme et l'Argent, 2 vol. Le Paravent, 2 vol. Diane, 1 vol. Marianne, 2 vol.

Seizième série. Les Influences. — Le Médecin du Pecq, 3 vol. Recueillemens poétiques, 1 vol. La Comtesse de Salisbury, 2 vol. Une Jeune Femme charmante, 2 vol. Le Maître d'Ecole, 1 vol. Maître Adam le Calabrais, 1 vol.

Dix-septième série. Antonine, 1 vol. Un grand Homme de province à Paris, 2 vol. Les Ailes d'Icare, 2 vol. Le Serpent, 2 vol. Val de Peyras, 2 vol. La Maitresse Anonyme, 1 vol. La Chambrière, 1 vol.

Tevens staat, bij bovengemelden de Inteekening open op :

GRAND DICTIONNAIRE ANGLAIS-FRANÇAIS et FRANÇAIS-ANGLAIS, rédigé sur le nouveau dictionnaire de l'Académie Française, par M. Fleming et M. Tibbins.

L'ouvrage formera 2 forts volumes in 4º, publiés en cent livraisons à raison de 30 Cents chaque livraison.

Les 5 premières livraisons sont en vente.

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.